Кудаєва Лєна
steklosoyuz8@gmail.com

Комаха

драма

Я

- Ти – нікчема, ти – моє гівно!
- Мої діти не мають право на помилку! Вони не можуть бути слабаками!
- Мою любов треба заслужити! Щоб я любив тебе, ти повинна зробити так, щоб я пишавсь тобою!
- Ти не знаєш, що краще для тебе! Ти не здатна приймати правильні рішення!
- Мої діти можуть бути лише геніями! Вони розв'язуватимуть інтеграли ще на горщику!

- Тебе нема, ти вмер, це все у минулому. Відпусти мене, будь ласка…

Ще й досі іноді мене тримає у клітці людина, яка померла більше двадцяти років тому. Його вже давно нема, але я подекуди чую його голос у голові. Я сперечаюсь з цим голосом, доводячи, що я гідна. Гідна любові, гідна поваги, просто гідна…

Брат, 1984

Батарея і стіна в маленькій дитячій забризкані дрібними крапками крові. Виявляється кров із носа не червона, а помаранчева. Малий з розбитим носом забився під батарею. По його обличчю теж розмазана кров. Біла майка в червоних помідорах розірвана на одному плечі. На груді в нього теж кров. На шиї червоні синці від удушення. Він не плаче. Очі широко розкриті. У темних розширених зіницях жах. Чутно голосний храп, схожий на рик.

Мама кидається в іншу кімнату. Вона кричить: «Що ти наробив? Що ти зробив із ним?». Батько п'яний спить на дивані у великій кімнаті. Мама кричить і кричить. Тато відкриває очі. «Пішла на хуй!», - каже він і опускає голову.

Мама бере брата на руки. Він обм'якає. Мама знімає з нього майку, витирає кров під носом. Брат починає схлипувати і тихенько плакати. Кілька років потому мій брат довго лікуватиметься від заїкання. Я стою та дивлюся на бризки крові і не можу відірватися.

Електричка, 1984

За два тижні новорічні свята, а за тиждень мені 7 років. Вихідний. Тато підпив і вирішив відвідати бабусю, прихопивши нас із братом з собою. На вулиці мороз, сніг, слизько. По дорозі батько додає алкоголю. Коли підходимо до вокзалу, він вже помітно хитається. Йдемо через залізнодорожні шляхи. Попереду електричка. Заходимо, щоб перейти, двері зачиняються, і поїзд рушає.

Сходимо на першій станції. Холодно, ні душі навкруги, тато падає. З нього злітає нутрієва шапка і котиться по льоду, наче велика шайба. Я починаю плакати: «Тато, таточко, піднімайся, будь ласка, піднімайся». Брат тримає його за руку. Батько бурмотить щось незрозуміле. Ми намагаємося його підняти, він дуже важкий. Бачимо лавку на автобусній зупинці. «Таточко, пішли сядемо на лавку, ну будь ласка, таточко». Тато намагається піднятись, стає на коліна і руки. Він без рукавичок. Руки швидко червоніють.

Сутеніє. Повз проносяться машини, осліплюючи нас світом фар. Ми з братом тихенько рюмсаємо. Зупиняється таксі. Водій питає: «Що ви тут робите? Ви що, загубились?». Він бачить п'яного батька, чує мою плутану розповідь, замислюється на кілька секунд.

В таксі тепло, грає музика, пахне бензином і мандаринами. Водій посміхається і підморгує нам з братом у дзеркало заднього виду. Ми їмо мандарин. Тато сидить попереду. Його голова мотається з одного боку в інший. Шапка лежить поряд зі мною.

Двері відчиняє заплакана мама. Водій розповідає нашу історію. Мама кидається до сумки і зі словами «Дякую. Дякую Вам. Вас Господь послав. Дякую. Дякую», намагається всунути водієві гроші. Той перестає всміхатись і різко виходить за двері. «З прийдешніми», - кидає він, сідаючи до ліфту.

Психіатр, 1983

Ми довго розмовляємо з лікарем. Мама сидить поряд на кушетці і нервово смикає руки. Невеличкий кабінет під сходами з косою стелею. Пошарпані білі меблі. На стінах картинки з казок, на шафі –

старі брудні гумові іграшки. Дитячий психіатр, хлопець років двадцяти восьми-тридцяти, довго розпитує мене про моє життя, про емоції, про почуття, про школу і сім'ю. Нарешті, підводить розмову туди, куди йому треба. «А чи давно ти вже не бачила гігантських комах?», - обережно питає він, дружелюбно посміхаючись мені. «Вже дуже давно не бачила. Вони зникли. Останній раз було взимку», - відповідаю я чесно. «Ага, добре», - каже лікар і переключає увагу на маму. «Подумайте самі, нащо воно вам потрібно? Дівчинка абсолютно нормальна, дуже розумна. Їй за рік до школи йти, а цей облік тільки ускладнюватиме їй життя. У школі виникнуть питання, направлять до спецзакладу, а там, самі знаєте…», - говорив він мамі. Вона кивала головою і стискала схрещені в пальцях руки. «А як тепер її зняти з обліку?», - нарешті запитує вона. «Зробимо так, - каже лікар, - я видалю запис із загальної карточки, а нашу, спеціальну, карточку віддам вам. Добре?». «Дякую Вам», - мама піднімається, бере мою тоненьку медичну картку, перекреслену на обгортці червоною лінією.

Поки мама розмовляє з психіатром, я згадую останній епізод. Це було взимку, кілька днів після нового року, пізно ввечері. Приступ почався, як завжди, зі сверблячки на ногах під колготами, неприємного писку в ухах і відчуття того, що голова десь втричі більше тіла. І потім я побачила її – велику світло-зелену гусінь на підвіконні. Вона була розміром з крупний кабачок і наполовину звисала з підвіконня, гидко смикаючи товстим обвислим тілом і різко виділяючись на білому фоні. Я почала кричати: «Мама, мама, допоможи, вони мене з'їдять!». Мама не знала, що робити під час приступів і чим мені допомогти. Вона просто сиділа поряд і, вдивляючись у мої повні жаху очі, тримала мене, щоб я не нашкодила собі.

Потім я відчула рух у волоссі на голові, різко скочила, закричала і почала бити себе, намагаючись змахнути комаху. А далі вже вони були всюди: декілька гусениць здіймалися пухирями під моїми колготами, на підвіконні рухав довгими вусами величезний чорний жук, поряд із ним на темному склі вікна розпускав крила, приміряючись стрибнути, гігантський зелений коник. Мене накрила паніка. Я кричала до хрипоти, намагалася зняти колготи, закривала вуха, щоб не чути їхнє шурхотіння і стрекотіння, лупила себе по тілу, щоб скинути їх геть. Після півгодинного нестерпного жаху я провалилася у хворобливий сон. А наступного ранку ніхто не вірив, що я дійсно їх бачила, навіть мама.

Ночівля, 1988

Навіть через дві двері чутно, як надто голосно працює телевізор. Я з мамою і братом перед дверима. Брат тримає собаку, я велосипед. Мама відчайдушно вже вдесяте сильно і довго натискає на дверний дзвінок. Той цвірінькає наче пташка. За дверима ніякого руху, тільки телек волає. Тато знов п'яний заснув і закрився всередині на три оберти. Ззовні не відкриєш.

Ми йдемо вниз і мовчки чекаємо на лавці, поки тато проспиться. Проходить більше години. Вже близько десятої вечора. На вулиці темніє і чутно стрекіт цвіркунів у траві. Піднімаємось на сьомий поверх. Телевізор вже мовчить. Мама дзвонить у двері знов і знов. Ніякого руху.

Думаємо, що робити далі. Грошей нема, тож поїхати до бабусі з дідусем не можемо. Поряд живе сусідка зі старої квартири баба Галя. Йдемо до неї. Двері вона не відчиняє, бо, мабуть, спить і не чує дзвінку через поганий слух.

Йдемо назад на лавку біля під'їзду. Одинадцята вечора. Темно, вечірня прохолода торкається плечей і спини. Ми з братом дуже хочемо їсти. Мама сидить, обхопивши голову руками. Вона не знає, що робити. Я високо задираю голову і бачу наші вікна. Вони так близько і так далеко. У всіх кімнатах горить яскраве світло.

До під'їзду підходить сусідка з восьмого поверху. Вітається з мамою і питає, що сталося. За десять хвилин ми вже їмо борщ зі сметаною. Сонні і втомлені, ми з братом лежимо на матрацах на підлозі. Я чую, як мама розмовляє із сусідкою і тихенько плаче. Засинаючи, відчуваю запах чужої постільної білизни.

Вранці приходимо додому. Тверезий батько смажить омлет. Він виголений до синяви. Руки трохи тремтять. Жодного слова про те, де ми провели ніч.

Батько, 1991

Він не жив із нами близько року. Це сталося після того, як пробив мамі голову металевою рулеткою. Кров бризкала з невеличкої дірки в голові з тихим цвірканням. Стікала тоненьким струмком по шиї. Просочувала липкою рідиною плетений сіро-фіолетовий светр. У лікарні мамі вистригли шматок її густого довгого каштанового волосся, яке тільки трішки торкнула сивина.

Поки мама на швидкій їхала до лікарні, медики викликали міліцію. Батько швидко умився і одягнув військову форму. Молодший лейтенант, що приїхав на виклик, подивився скоса на велику зірку на погонах в батька, віддав честь і несміло запитав: «Товариш майор, що сталося?». «Все нормально», - відповів тато, язик якого заплітався.
Про те, що сталося, повідомили на роботу. Тато мав неприємну розмову з керівництвом і тимчасове переміщення в невеличке містечко в області. З дому він пішов, бо образився на маму. Це був найбідніший, але найщасливіший рік у нашому житті.
На свято восьмого березня він повернувся з вибаченнями, валізою і букетом червоних гвоздик. Кілька годин він стояв на колінах, благав, вмовляв, і мама пробачила. Півроку в нас із братом нарешті був тато. Ми втрьох бігали зранку навколо ставка, читали вголос книжки, ходили у кіно, їздили відпочивати з наметами, разом готували їжу. Батько взагалі не пив, навіть пива.
Це тривало до вересня. До татового дня народження, коли батько вперше приїхав додому сильно напідпитку. Хитаючись, він зайшов до квартири, кинув на підлогу купу квітів, змішаних з різних букетів. Вперше за півтора роки тато вчинив скандал з побиттям і приниженням. Все повернулося вночі, що видихала аромат вмираючих квітів.

Пташка, 1988
Початок жовтня, тепла осінь. Разом з татовими товаришами по службі та їхніми сім'ями ми поїхали до Мічуріного. Там річка, безкрайні степи, поцятковані норами ховрахів, величезні стоги сіна, різнотрав'я і купа валунів, поросших мохом.
Чоловіки підпили. Хтось привіз пневматику. Почали стріляти по птахах. Пролунало кілька сухих стиснених звуків. Птахи зірвалися геть. Одна маленька сіро-жовта пташка впала на землю. Жінки підняли галас. «Що ви робите? Навколо діти! Досить!». Рушниці сховали і повернулися до алкоголю.
Ввечері, коли ми приїхали додому, у мене в кишені лежала мертва птаха, загорнута у листя лопуха. Під її правим крилом зяяла маленька дірочка, навколо якої засохла кров. У трохи відкритому дзьобі виднівся сіро-рожевий язик. Очі щільно закриті. Сухі пазуристі лапки скрючені на животі. Вона вже застигла. Я сховала її за ліжком і вірила, що вона оживе.
Мене вирахувала мама через два дні. Вона помітила, що я часто зазираю за ліжко. Там у коробці з-під взуття лежала птаха. Поряд з нею я поставила воду і поклала крихти хлібу. Мама пояснила мені, що тваринка мертва і її треба поховати.
Пізно увечері, після того, як ми закопали пташку за будинком на городах, мама розповіла татові про те, що сталося. А я, засинаючи, думала про пташку. Мені здавалося, що разом із птахою щось померло і застигло у мені самій. Що кожен постріл – це смерть, а кожна смерть не залишає надію на воскресіння, вона закінчується похороном.

Дорога зі школи, 1986
Заняття скінчились. Останньою була фіз-ра. Я не хочу перевдягатися у шкільну форму, бо спекотно. Якщо швидко йти, то вдома будеш хвилин за двадцять. Але мені швидко не треба. Йду «рятівним маршрутом», який займає кілька годин. На шляху купа цікавих місць. Перше – щільні куші бирючини біля школи. Ці зарості кишать горобцями, яким смакують маленькі чорні ягоди. Від горобиного цвірінькання гуде в голові. Маленькі пташки б'ються, борсаються в пилу, годують підрослих пташенят. Друге – стіна, щільно заплетена диким зелено-бордовим виноградом. Стіна будинку з розбитими вікнами. Червона цегла місцями зруйнована. Тут живуть великі руді мурахи. Вони снують вгору-униз виноградним стовбуром. Якщо відійти на кілька кроків, видно, як мурахи ворушать рослину. Третє – висока і товста іржава труба недалеко від дому, яка схожа на ракету, що стоїть на цементному постаменті. Іржа осипається пласкими шарами. Вона має кислуватий запах металу і бруднить пальці. Між кріпленнями, які розміром з мене, можна сховатись. Але за кілька десятків метрів дім. І зовсім скоро з роботи повернеться тато…

Прощання, 2001
Чужий дім, купа людей, до гробу не підійти. «Посуньтеся, це донька, дайте пройти». Незвично бачити батька без воєнної форми. Боже, як я її ненавиділа. Треба було пришивати до сорочки малесенькі ґудзики, багато ґудзиків. Поки приладнаєш погони, поколеш у кров усі пальці. Ненависні стрілки на штанах треба було прасувати через мокру марлю і дихати вологим паром, що пахне вовною.
Тато виглядає урочистим і серйозним. На переніссі його звична сердита зморшка. Сині від задухи губи щільно стиснені. Комір сорочки трохи передавлює воскову шию у зморшках. Жовті руки із

фіолетовими нігтями складені на животі і перев'язані марлевою стрічкою. Він дуже худий і виглядає довшим ніж був при житті.
Здається, що всі дивляться на мене. Я хочу плакати і не можу. Згадую останню зустріч у домі нової дружини батька Люби. Ми з братом удвох кожної неділі приходили туди його відвідати. Тато тоді вже звично нервував через запізнення медсестри, яка робила йому уколи морфію на дому. Після знеболення він заспокоївся. Говорили про всілякі дрібниці. Він не хотів нас з братом відпускати, але вже сутеніло. На порозі, коли ми взувалися, тато почав швидко і тихо говорити, дивлячись у підлогу та постійно відкашлюючись: «Я дуже вас ображав, вибачте мені, якщо можете. Вже нічого не виправити і нема мені вибачення. Але вибачте, якщо можете». На очі йому напливли сльози. Я почувалася ніяково. Тоді ані я, ані брат не відповіли батьку. Це була остання наша розмова.
Мене прорвало, сльози потекли легко і рясно. Батько і весь світ навколо зник, змитий сльозами. Залишилося тільки горе у чистому вигляді. Хтось поруч повторював знов і знов: «Підійди, поцілуй його. Це ж твій батько». А я ридала, поки в мене не одерев'яніли щоки і підборіддя, а верхня губа розпухла і стала гарячою.
Три коротких автоматних черги на честь військового, три горстки землі на кришку домовини, три людини з його минулого, що тримаються відсторонено. Десяток відстріляних блискучих гільз поряд зі свіжою могилою.

Мама, 1997
До мами приїхав брат, наш дядько Степан. Вони пошепки розмовляють про здоров'я бабусі, бо тато спить п'яний у сусідній кімнаті. Дядько вже зібравсь іти, коли прокинувся батько. «Привіт, Гриш, - дружелюбно привітався дядько, - Як справи?». «Привіт, - крізь зуби процідив батько, - Що він тут робить? – запитав у матері прямо при Степанові. «Мамі стало гірше…», - почала виправдовуватись мама. «Я дуже радий», - одрізав батько і пішов геть.
Мама кинула швидкий погляд на свого брата. Той заметушився, кинувся взуватись. «Я ж казав, щоб ноги його тут не було, - прошипів тато, - Що не зрозуміло?». Він навідліг вдарив маму по обличчю. До кімнати кинувсь дядько. «Гриш, ну нащо ти так, а? Не треба. Нащо ти її б'єш? Пішли краще пива вип'ємо разом». Батько повільно розвернувсь до дядька і вдарив його кулаком по голові. Той впав. Зав'язалася бійка. Чоловіки мутузили один одного, натикаючись на меблі. Кожного разу, коли вони наближались до великої вази з очеретом на журнальному столі, мама різким високим голосом кричала: «Обережно, що ви робите, обережно, ви мені вазу розіб'єте».

Відпустка, 1987
Завтра їдемо на Азовське море на 12 днів. Мама збирається. По квартирі розкидані розкриті сумки з речами, посудом, продуктами, документами. У прихожці торохтить центрифугою «Чайка». Мама знову повезе мокру білизну і вона пару днів буде висіти біля нашого будиночку. Вона смажить котлети. Ми з братом будуємо нові світи з дерев'яних кубиків у дитячій.
Дзвінок у двері. Водій тримає тата. Той як чіп п'яний. Мама роззуває його та веде до кімнати. Повертається до котлет і прання. Спокій триває десь годину. Потім тато просипається. Він кричить: «Ти! Сука! Іди сюди! Що ти сказала?». Мама підходить. «Я нічого не казала. Гришо, спи. Мені ще півночі збиратись».
На хвилину стає тихо, доки гучний крик не розноситься по квартирі. «Аааааааа, - кричить тато, -Аааааааа». Ми з братом вже звично гасимо світло, біжимо до ліжок, накриваємось із головою. По прихожці йде тато. Він хитається і б'ється плечима об меблі. Стає в дверному отворі і дивиться на нас в темряву. Я напружуюсь, втягую шию і починаю про себе: «Господи, господи, будь ласка, тільки б пішов». Спрацьовує. Він іде.
Так само зупиняється в отворі при вході на кухню. Одна рука на поясі, іншою опирається на дверний косяк. «Ну і шо?», - питає. Мама втомлено дивиться на нього. Вона добре знає, що буде далі. Це незмінний сценарій. Щоб вона не відповіла, буде бити. «Гришо, іди відпочинь. Мені ніколи». Язик його ледве слухається: «Ага, зрозуміло. Пішов звідси? Так?». Мама говорить тихо: «Гришо…». «Заткнись, суко! Ненавиджу тебе», - перериває тато. Його очі налиті кров'ю, обличчя перекошене. Він насувається на маму. Та закривається руками і жалібно просить: «Гришо, не треба». Чутно удар, ще один. Мама айкає і починає плакати. «Сука, сука, сука», - кожне слово – це новий удар. «Допоможіть», - кричить мама. «Заткнися, дура», - знов удар.
Я не витримую. Біжу на кухню. Мені страшно, але треба щось робити, бо мама просить про допомогу. «Тато, не треба!». Він посміхається: «О, захисниця прийшла. Ну і шо далі?». Я не знаю, що

далі. Мама сидить на підлозі, тримається за поперек. Її очі опухли, обличчя у червоних плямах і мокре від сліз, верхня губа тремтить. Вона виглядає такою некрасивою. «Ну, і що далі, а?», - знов питає тато. Мене починає нудити. «Ви всі проти мене!», - намагається схопити мене. Я тікаю і закриваю двері. Брат допомагає тримати їх. Батько смикає і смикає, поки не відкриває. Бігти більше нікуди. Тато розмашисто б'є мене по спині. Дихання спирає, дуже боляче. Падаю на коліна. Бачу, як сльози капають на килим. Бачу ворсистий малюнок, невеличке сміття – нитки, пір'ячко, крихти. Удари тривають. Чую свій гучний протяжний крик. Забігає мама. «Не чіпай її, відійди!». Вона охоплює мене і закриває собою. Я відчуваю, як її тіло напружується і готується до удару. Але тато розвертається і йде. «Пішли ви…», - каже він. Маму починає трусити від беззвучних ридань. «Мамочка, не плач», - каже брат і починає гладити її по волоссю. Відчуваю, як саднить і смикає між лопатками. Перший підхід закінчено. Залишилось ще два чи три за цю ніч.

Зона, 1989

Багато разів я була у тата в кабінеті. Довгий стіл у формі літери «Т», зелені потерті стільці, два телефони, завжди повна недопалків «Прими» попільничка, якісь журнали і папери на столі. Тут пахло цигарковим димом і пилом. Мені завжди було цікаво, що за величезними брудно-блакитними металевими воротами з в'язанками колючого дроту зверху. Вони відкриваються автоматично з різким металевим звуком, випускаючи і запускаючи вантажівки та «бобики» кольору хакі. Але тато завжди казав: «Це зона. Дітям там не місце. Тобі туди не можна».

Але якось батько запитав мене: «Хочеш піти зі мною за ворота?». Чи хочу я? Звісно ж, так! «Тоді треба піднятися о шостій ранку, - зауважив батько, - проспиш, піду без тебе».

Коли ми підійшли до великих воріт осіннього туманного ранку, серце в мене шалено колотилося. Тато довго заповнював папери у віконці. Нарешті двері зліва від воріт клацнули і ми увійшли у довгий коридор, захищений подвійним шаром решітки. Наче клітка у клітці. По обох боках солдати зі зброєю і вівчарками, що безперервно голосно лаяли. У вічі боляче било яскраве світло прожекторів. В променях світла видно, як з пащ собак бризкає слина, наче з пульверизатору. Очі засліплені і позаду прожекторів нічого не видно. Мені не дозволили піти далі кімнати чергового, де я залишилася чекати на тата. Я пила чай з баранками і думала про те, чи схожі люди, що працюють у зоні, на тих вівчарок, навчених вбивати без вагань.

Вітер, 1988

Усі пішли у продльонку робити домашнє завдання і шкільний двір спорожнів. Я залишилась сидіти на невисокому заборі в тіні старого клена. Осіннє сонце приємно пригрівало і теплий сильний вітер здіймав пил і ганяв опале листя на асфальті.

Всередині шкільного двору вітер рухав величезний сухий коричневий кленовий лист. Пересуваючись, той видавав дряпаючий звук. Лист був схожий на динозавра чи дивовижного жирафа на товстих ногах з дуже тонкою шиєю та маленькою головою.

Я довго, наче загіпнотизована, спостерігала за рухом листа, і мені почало здаватись, що він живий. Листок то падав на бік, то перегортався на спину, то знов підіймався на ноги, то нахилявся вперед. Він був великий та важкий, і навіть сильні пориви вітру не могли підняти його в повітря. Коли листок пересувався з місця на місце, навколо нього хороводило дрібніше осіннє листя. Іноді вітер стихав, тоді листок повільно розхитувався з боку в бік, готуючись бігти далі.

Лист здавався дуже самотнім. Він нагадував мене саму. Я теж завжди не могла влитися до легкого спільного руху дітей у школі і дворі, у мене майже не було друзів, не знаходила розуміння я і в сім'ї. Я встала, обережно підібрала лист за довгий держак і пішла додому. Кілька тижнів він стояв на книжковій полиці за склом, поки хтось не розчавив його, перетворивши на золотистий пил.

Фотографія, 1995

На третій день після похорону дідуся я ставлю його фото у шафі. З правого нижнього боку підкладаю клаптик чорного картону. Дідусь любив возитися з нами, коли ми були зовсім малими. Він розповідав смішні і страшні історії, придумував казки, водив нас на місцевий ставок. Він помер на сімдесят шостому році від крововиливу за три тижні після новорічних свят.

«Прибери це!», - тато на підпитку, але не дуже п'яний. «Пап, хай постоїть хоча б місяць», - відкладаю контрольну і дивлюсь на тата. «Я сказав, прибери!», - хапає фото і починає його м'яти і рвати разом із картонною рамкою. «Тато, ні, віддай», - підіймаю зім'яте фото і намагаюся розгладити. На горло тисне ком, очі застеляють сльози. Посередині фото глибока складка. Її вже не розгладити.

«Чого ти плачеш? Він того не вартий, - батько боляче смикає мене за руку, - Чуєш?». Мене накриває обурення і гнів. Ставлю зім'яту світлину на полицю і йду далі готуватися до сесії. «Чого ви моїх батьків тут не ставили?», - знов бгає фото, відриває правий верхній кут. Засліплена злістю, викрикую татові в обличчя: «Ненавиджу тебе!».
Мені здається, що я стороння спостерігачка. Я стою біля шафи і дивлюсь на те, що відбувається на червоно-зеленому килимі. Тато звалив мене на підлогу, наступив коліном на шию і тримає мої руки за зап'ястки своєю лівою. Кулаком правої руки від наносить мені важкі удари по лівій скроні. Удари гулко відбиваються у голові наче відлуння. Боляче тільки тоді, коли кулак лягає на голову. Я не кричу. Бачу, що під велику тристулчату шафу у двотижневий пил завалився темний фломастер.
Чую наляканий скрик брата: «Тато, що ти робиш?». Батько різко відпускає мене. Я сідаю, у голові паморочиться, нудить, перед очами пливе. Відчуваю приниження. Голова наче ватна. Брат приносить води, допомагає лягти.
За півгодини напівзабуття приходить рішення. Збираю речі у невеличку червону спортивну сумку. Беру підручники, конспекти, всі гроші, що маю. Кажу братові, що йду з дому, житиму у бабусі. Він розгублений. «Дочекайся мами, - каже, - не роби дурниць». Одягаюсь і їду. Все, як уві сні.
Наступного дня у лікарні я дізнаюся, що в мене струс мозку. Вже третій за моє недовге життя. Місяць п'ю судинні препарати, багато сплю і нарешті почуваюся у безпеці.
За півроку приїздить батько. Я ховаюсь від нього під ковдрою з головою. Він стає на коліна, просить пробачення, кличе повернутися додому, наче навіть плаче, цілує мені ступні. Я мовчу і згадую гулкі відлуння у голові від кожного удару.

Лікарня, 1999
Я ще не бачила батька після операції. Їду до онкології у іншу частину міста. Тато на ліжку дивиться телевізор. Палата платна, одразу видно. Батько повільно підводиться. Він страшенно схуд і виглядає жалюгідним. Очі глибоко запали, волосся на голові і вуса майже повністю випали після декількох сеансів хіміотерапії і опромінення.
«Як ти, тато?». Він обережно і повільно знімає завелику футболку, показує перев'язані груди. «Ось, розпанахали мене. Сказали, що пухлина розміром з сигару, - посміхається батько, - Лікар каже, видаляти не можна, її тільки підрізали, щоб не терла діафрагму і біль не спричиняла». Я мовчу. Не знаю, про що ще говорити.
«Допоможи помитися», - просить тато. Він нахиляється над раковиною, згибає спину. Я обережно обтираю його тіло вологою мильною марлею. Бачу гострий хребет, втягнутий живіт і круті арки ребер. «Ти добре їси? - питаю, - Такий худий». «Мене постійно нудить», - кривиться тато.
Йдемо гуляти територією лікарні. На вулиці добре. Вітер пригинає гнучкі гілки верб до землі. Тато йде дуже повільно. Часто зупиняється і віддихується. Він розпитує, як справи у мене, мами і брата.
Мені пора додому. Повертаємося до палати. Тато дістає з холодильника фрукти і цукерки, протягує мені. «Не треба», - кажу, опустивши очі. «Візьми, я не з'їм, пропаде. Ви ж такого не бачите. А Люба кожен день нові привозить». Складаю гостинці у рюкзак, щоб не ображати батька. Цілую його на прощання у щоку з рідкою м'якою щетиною. «Лікар сказав, десь півроку залишилось. Поговори з мамою, може прийде побачитись», - каже тато, прохально заглядаючи мені у вічі. Серце панічно колотиться від того, що повідомив батько. Ховаю очі. «Навряд чи, тато. Думаю, мама не прийде», - кажу тихо. Він проводжає мене до порога лікарні і довго не йде, дивлячись на мене, витягуючи худу шию. Я обертаюся вже у воріт і дивлюсь на тата, який здається маленьким і далеким.

Гімнастика, 1980-1988
З трьох з половиною років я професійно займаюся художньою гімнастикою. Тато мріє, що я колись стану чемпіонкою світу. Спорт віднімає дві третини мого життя щоденно. Постійні змагання задля отримання нового розряду, виснажливі багаточасові тренування, жорсткі методи розтяжки, сувора дієта, тренерка-аб'юзерка, фізичне методи покарання спортсменок, психологічний тиск і образи. Багато дівчат не витримують і їх забирають батьки. Але не мене.
На всі мої скарги і благання батько відповідає, що професійний спорт виховує справжній характер, що так потрібно такій нікчемності, як я. А ще я повинна стати кимось, щоб батько мною пишавсь. Він каже мені про те, що треба терпіти фізичний біль і моральні знущання. Наводить приклад армії зі свого життя. Але мені всього дев'ять і я втомилася.
Втомилася від ударів тренерки лінійкою під коліна, від болючих розтяжок попереку і м'язів стегон та сідниць, від постійних травмувань і вивихів, від недосипань, від недоїдань, від довгої дороги до місця тренувань, від страху бути забутою батьками на тренуванні, від того, що я «товста корова», від

постійно перев’язаних зап’ястків і щиколоток, від підготовки уроків пізно ввечері за столом нічної чергової у школі, де відвідую тренування.
Останньою краплею стає подія, коли мене забули забрати з тренувань і я поїхала додому сама двома тролейбусами об одинадцятій ночі морозного хуртовинного вечора. Я заснула і проїхала свою зупинку. Мене розбудила контролерка вже на кінцевій. Довелося йти три зупинки по снігу, який доходив мені до колін.
Коли я добралася додому, тата, який повинен був мене забрати, там не було. Перелякана мама, яка сиділа з хворим братом, все запитувала мене: «Як ти доїхала? Боже, як ти добралася? Він що, не приїхав за тобою? Боже, Боже мій…». Очі в неї горіли, а довге волосся було скуйовджене.
Тато повернувся вночі нетверезий. Він просто забув про мене. Вони з мамою довго сварилися. Мама наполягала на тому, щоб я покинула гімнастику, але суперечку виграв тато.
За рік під час обласних змагань мені одна з учасниць поставила підніжку на сходах. Я довго хворіла та відновлювалася після вивиху щиколотки з розривом зв'язок. Сподівалася, що з гімнастикою покінчено, але тато знов мене повернув до спортивної секції. Ще за рік від численних аутотравмувань і розчісувань ніг, в мене трапилося запалення пахових лімфовузлів. Коли вони набрякли від гною і досягли розмірів курячих яєць, лікар нарешті наполегливо рекомендував залишити спорт. Батько був проти, але загроза серйозної операції все ж таки вплинула на його рішення. Нарешті я звільнилася. Це сталося одразу після останніх змагань на отримання звання кандидатки у майстри спорту з художньої гімнастики.

Копчена мойва, 1994
Вже кілька місяців мама спить у нашій з братом кімнаті на розкладачці, а тато живе у залі. Третя кімната закрита, бо завалена будівельними матеріалами і меблями. Ремонт у квартирі планували зробити ще 18 років тому, коли тільки переїхали. Але в батька все руки не доходили.
Ми не спілкуємося з татом. В помсту він не дає нам гроші. Мама працює на двох роботах, але грошей все одно не вистачає. Інколи ми їмо вареники з картоплею, інколи хліб з маргарином, інколи смажену чи варену картоплю, інколи борщ.
Тато харчується окремо. Він зазвичай приносить щось смачне і з’їдає все сам перед телевізором у залі. Вчора він смажив сало. А сьогодні приніс копчену мойву і кілька пляшок пива. Ми вже давно не їли риби чи м’яса. Запах риби вмить розлетівся квартирою. У мене рот наповнився слиною. «От би зараз хоч одну рибку», - мрійливо сказав брат.
Коли тато заснув, ми пішли на кухню. Він не залишив нічого, крім риб’ячих нутрощів і голів. Вони були загорнуті у пакет, але запах все одно просочувався назовні. «Як пахне. Я не зможу заснути», - одізвався брат. Я обережно вийняла пакет зі сміттєвого відра і винесла його у сміттєпровід. Але запах копченої мойви нам довелося вдихати ще кілька годин потому.

Розмова, 1987
«Тато, а ти вбивав колись людину?». Я сиджу на підлозі і читаю якусь з частин «Незнайка». «Ще раз запитаєш мене таке, отримаєш по голові, зрозуміла?», - різко відповідає батько. Я опускаю голову, втягую шию, замовкаю. Через кілька хвилин тато пом’якшується. Він вимикає телевізор і запитує: «Чого тебе це цікавить?». «У тебе на спині є два шрами, - несміло починаю я, уважно слідкуючи за реакцією батька, - Один маленький, як дірочка, а інший схожий на риб’ячий скелет. Мама сказала, що маленький від кулі. Ти його отримав, коли служив на кордоні. Я подумала, що, якщо тебе ледь не вбили, то і ти міг би когось вбити теж. А звідки в тебе інший шрам?».
Тато замислюється. По щоках починають ходити жовна, між очей пролягає глибока зморшка. Я вже не чекаю на відповідь, коли він починає розповідати. «Це від ножового поранення. Його мені наніс мій батько. Він бив твою бабусю Раю, а я вступився. Батько і встромив мені ножа в спину. Я тоді ледь не вмер».
Я намагаюся згадати діда Ігоря. Той помер, коли мені було всього три роки. Живим я його не пам’ятаю. Натомість пригадую, як на його похороні за гробом несли маленьку червону бархатну подушечку з орденами і медалями, які дід отримав під час війни. Мама часто казала, що дідусь сильно пив і бив дружину і дітей. Вона мені якось розповіла, що перед заміжжям тато плакав і клявся їй, що ніколи в житті не стане таким, як його батько.

Клаптик паперу, 2010
Серед купи старих чорно-білих світлин у квадратній коробці з-під взуття мені попався згорнутий вчетверо пожовклий листочок у клітинку. На одній стороні синьою трішки розмитою пастою

написано «Ніні Кірєєвій. Післяродова. 1 родове відділення. Палата 37». Повільно розгортаю його. На недбало вирваному із зошита листку нерівним від хвилювання почерком батька написано:

Кохана, мила
Ніна!

У 14-00 дізнався про те, що у нас із тобою народилася донька АННА.

Ніколи не відчував у житті своєму такої крайньої кризи у словах, якими можна було б висловити всю глибину почуттів своїх і захоплення з приводу народження дивовижної, безкінечно дорогої, самої коханої Анни моєї. Була одна у мене безцінна підопічна – Ніна, тепер двоє – НІНА та АННА і щастю моєму нема межі. Тільки зараз я розумію, яким я був кретином, якщо хочеш, й ідіотом цілковитим, що не припускав думки про те. Прошу тебе, кохана, дуже прошу не згадувати ніколи мою маячню (син і тільки син)

Я ваш
І ви мої!
Ми разом
Будем пити
Іскристе за щастя
Й до дна!

Рідна, кохана, НІНА, тепер все моє єство – саме очікування нашої зустрічі. Живу і буду жити до неї – нашої зустрічі. Незліченну безліч разів ВАС цілую і бажаю здоров'я.

Ваш чоловік і ТАТО.

До зустрічі мої
дорогі, кохані,
чарівні жінки.
Цілую, люблю;
Цілую, люблю;
Цілую, люблю…
……..

Завжди ВАШ
І тільки ВАШ
Гриша й Тато